

Učiteljski Tovariš.

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Akademija. — Gmotno vprašanje goriškega učiteljstva. — Naš denarni zavod. — Pisarna za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Kritikujoči glasovi. — Zborovanja »Saveza hrv. učiteljskih društev«. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati. — Knjiga prirode.

Akademija.

Le tedaj si trajno zagotovimo svojo bodočnost, če bomo zmagovali in vladali z duhom.

Palacky.

Teh besedi slavnega češkega zgodovinarja in politika smo se nehoté domislili, ko smo čitali povabilo osnovalnega odbora na prvi občni in ustanovni shod novega društva »Akademija«. Velekrasno, za obstoj slovenskega naroda življenskega pomena, a tudi težavno nalogo si je postavila »Akademija« v svoje delovanje.

Neizprosna zahteva sedanjega socijalnega življenja je pač ta, da zahteva ravno sedanost od vsakega naroda, špeciialno pa od takega, ki je obkoljen takorekoč od treh duševno kakor tudi številno močnejših narodov, da se povspne po lastni energiji, lastni duševni sili na oni nivó, da zamore uspešno tekMOVATI — gospodarsko kakor tudi duševno — s svojimi tekmeCI, s svojimi — zatiralci. Da ima pa ravno slovenski narod v sebi kremenito jakost, neko življensko energijo, o tem nas preživo prepričuje ravno narod sam; zakaj vKljub stoletni in stoletni sužnosti — duševni kakor tudi gospodarski — vKljub stoinstoletnemu zatiranju bodisi po birokraciji kakor tudi po posvetni in duhovski gosposki — stoji še danes tako čvrsto na lastnih nogah, da zahteva sam višje izobrazbe, lastnih ljudskih, srednjih in celo višjih šol. — Ali te duševne energije ne smemo pustiti uspravati, zakaj le predobro je znano, da se razvije iz energije lahko kaj hitro letargija — in le-ta se v nekaterih krajih že poraja, posebno na gospodarskem polju, ker je tu slovenski narod prišel do nekakega zaključka, da ni zmožen poseči samostojno v nobeno večje gospodarsko podjetje, temveč ta panoga gospodarstva se mora prepuščati — tujcu. In ravno to duševno energijo zbuditi, privedi narod do samostojnega mišljenja, si je postavila »Akademija« za svojo edino in glavno nalogo.

Narod, ki se osamosvoji duševno, se osamosvoji tudi gospodarsko in politično.

In da je ravno izobrazba vitalnega pomena za vsak narod, o tem nas prepričuje ves zgodovinski razvoj vsakega kulturnega naroda. Šole nam odrekajo, dobro vedoč, da le oni narod napreduje duševno in gospodarsko, ki se more ponášati z dobrim šolstom. Dokler si pa ne priborimo dovolj lastnih šol, smo navezani na lastno moč, na lastno delo, in to delo hoče ravno izvesti »Akademija« s tem, da ponese

v najširše narodne sloje izobrazbo potom poljudnih predavanj po vseh slovenskih krajih.

A tudi težavno nalogo si je začrtala »Akademija«. »Akademija« bo trčila pri svojem delovanju v prvi vrsti ob ono četo reakcionarcev, ki hočejo biti politični voditelji širših narodnih slojev, ki se pa drže na površju le s tem, da vzdržavajo te sloje v oni duševni zakrknjenoti, ki brani tem slojem jasno gledati, in ki zavajajo vdane jim ovčice v oni misticizem, ki jih napravlja popolnoma nesamostojne. V tem nas potrjuje dosedanja vsakdanja izkušnja, kakor tudi oni članki, ki so se rodili ravno v listih teh reakcionarcev. — A težkoč bo morala »Akademija« tudi dokaj premagati pri naši birokraciji, zakaj le-ta bo kmalu spoznala v »Akademiji« prenevarnega tekmeča in povzročitelja one narodne sile, ki ne bo dopuščala graditve nemškega mostu do slovanske Adrije in ki se bo polagoma otresla presodka, da ni narod zaradi birokracije, temveč ona zaradi naroda.

26. oktobra se je vršil prvi ali ustanovni občni zbor tega nadepolnega društva. Predsednik pripravljalnega odbora dr. V. Ravnihar je v presrčnih besedah pozdravil nad 40 došlih — večinoma mlajši in najmlajši inteligenciji pripadajočih — mož, poudarjajoč pomen in namen društva »Akademije«. Zagotavljal je, da društvo ni politično, temveč edino le izobraževalno, in ta izobrazba privede slovenski narod do politične zrelosti.

Tajnik pripravljalnega odbora je poročal kaj zanimivo o namenih društva. Namen mu je izobrazba. A pri tem ne sme biti brez prave smeri, brez pravca. Za kulturno delo gre. In kaj je kulturno delo? Vse, s čimer pobijamo reakcionarstvo. Pobijati ga je pa z dobrimi sredstvi, vsako slabo sredstvo je dokaz reakcionarstva. Smoter nam mora biti, da postanemo svetovni. Dober sistem moramo imeti, boljši kot nasprotniki. Živi kot človek, in dan ti je odgovor na vse, o religiji, o Bogu, z veliko in malo črko itd. Najzanesljivejša naša pomoč nam bodi: vera in zaupanje v lastno svojo moč, v svojo energijo, v svoje delo. Sami se uveljaviti, to je naša naloga; nič se zanašati na tujo pomoč, ko vemo, da je ne dobimo! Pri tem delu se bo treba ozirati v prvi vrsti na učiteljstvo in na obstoječa društva. Rima niso zidali v enem dnevu. Če ne dosežemo, da se popolnoma zdani, naj vsaj zažari zora.

Do prvega obč. zboru je društvu pristopilo 33 pravih članov. Novi odbor je ta le: predsednik: dr. V. Ravnihar; odborniki: dr. Robida, Dermota, dr. Müller, dr. Stojc, dr. Novak, dr. Lončar, profesor Franke, učitelj Gärtner, profesor dr. Kušar, dr. Kraigher. Namestniki: za Goriško dr. Tuma, za Kranjsko profesor Majcen in za Trst dr. Mrhar. Revizorji: Profesor Kenda, učitelj Šega in dr. Tičar.

Članarine je za prave člane na leto 12 kron in za neprave na leto vsaj 1 krona, obe kategoriji članov plačata še 2 kroni vpisnine.

Pri točki »Slučajnosti« se je vnela daljša debata o predavanjih in izdavanju društvenega glasila. Končno je obveljal predlog ces. svetnika Franketa, da naznani vsak predavatelj odboru témo z glavnimi točkami, a določitev glasila se prepušti odboru. —

Pri ustanovnem občnem zboru se je posebno poudarjalo dejstvo, da se bo moralo ozirati društvo pri svojem delu v prvi vrsti na učiteljstvo. Ker nam je pa iz zanesljivih virov znano tudi dejstvo, da se je ravno učiteljstvo potrudilo pri realizovanju tega prekristnega društva in da je ravno učiteljstvo dalo oni preizkusni terén, kjer se je izkazalo, da se dá to podjetje pri nas izvesti z uspehom, smo trdno prepričani in uverjeni, da se oklene vse slovensko učiteljstvo najtesneje tega društva s tem, da pristopi ali kot pravi član ali vsaj kot podporni član in da izkuša zanesti misel tega društva v najvišje sloje našega naroda. Saj sta naša naloga in naloga tega društva tako tesno združeni, da jih sploh ne moremo ločiti. Kjer nehamo zidati mi, tam poprime zidanje »Akademija« in to harmonično delo prinese nam kakor tudi slovenskemu narodu nedoglednih dobrot. Narod, ki se bo pričel zavedati po lastni izobrazbi, kakó neobhodno potrebna mu je ravno izobrazba v gospodarskem razvoju in v socialnem življenju sploh, bo pričel stremeti po izboljšanju in po pomnožitvi svojih šol, in takrat nas ta narod ne bo več smatral za breme, temveč za dobroto, ki se ne da poplačati s cvenkom, temveč s spoštovanjem in hvaležnostjo.

Pri tej priliki bo pa isti narod zlomil one verige, ki mu jih je nadel v dosego svojega sebičnega smotra onifaktor, ki smatra ravno šolo in učiteljstvo za zavoro, ki mu brani, da ne more ravno ta faktor tako gospodariti kakor bi rad. In oni trenutek, ko zlomi slovenski narod te verige, mu tudi zasije lepše solnce, ki ga ogreje do one duševne prožnosti in samozavesti, da spozna samega sebe, svojo moč in veljavo!

Gmotno vprašanje goriškega učiteljstva.

Dne 11. tega meseca je razpravljajal goriški deželni zbor o ureditvi pravnih razmer in plač ljudskemu učiteljstvu. Po generalni debati se je vnela živahna podrobna debata pri § 2, ki govori o pokritju za povišanje plač. Šolski odsek predlaga, naj bi se tozadevna potrebščina 135.000 K pokrila na ta način, naj se pooblaste okrajni šolski sveti, izvzemši mesto Gorico, da pobirajo doklade na užitnino od vina in mesa do 20% in naklado na pivo po 1 K 70 h.

Posl. dr. Tuma je predlagal ustanovitev deželnega šolskega zaklada, ker le na ta način je mogoče šolska bremena enakomerno razdeliti na celo deželo. Ta predlog pa so najodločneje pobijali vsi italijanski govorniki. Posl. dr. Gregorčič je stavljal posredovalni predlog, naj bi se dose-danji prispevek dežele na okrajne šolske svete zvišal od 250.000 na 400.000 K, a pokritje bi se naj istotako vzelo iz povišanih doklad. Pri glasovanju pa sta ostala oba slovenska predloga v manjšini, dočim se je predlog šolskega odseka sprejel z italijanskimi glasovi.

Zakonski načrt je bil takoj na to sprejet tudi v drugem in tretjem branju.

Razprave o tem vevvažnem in za goriško učiteljstvo vitalnem vprašanju so se udeležili poslanci Falconer, dr. Tuma, dr. Gregorčič, Venutti, Egger in Verzegnassi. Krasen je bil govor dr. Tume, s katerim se je zavzemal za ustanovitev deželnega šolskega zaklada in v katerem je dokazal, od koga živi Gorica.

Da je prišlo to vprašanje na razgovor pred proračunom, je zasluga narodno-naprednega poslanca dr. Treota, ki je stavljal tak predlog. Učiteljstvo, ki je bilo zbrano v obilnem številu na galeriji, je pozdravilo ta sklep z glasnim odobravanjem.

Po sprejetem zakonskem načrtu so uravnane plače goriškega učiteljstva tako-le:

Osebe učiteljstva se razdeli v 3 razrede. Plače: v I. razredu za učitelje 1600 K, za učiteljice 1400 K;

v II. razredu za učitelje 1400 K, za učiteljice 1200 K;

v III. razredu za učitelje 1200 K, za učiteljice 1000 K.

Na meščanski šoli dobi učitelj 2000 K, učiteljica 1600 K.

Razdelijo se v Gorici v I. razred $\frac{5}{10}$, v II. $\frac{3}{10}$, v III. razred $\frac{2}{10}$. V drugih okrajih: v I. razred $\frac{3}{10}$, v II. razred $\frac{4}{10}$, v III. razred $\frac{3}{10}$.

Stanovanje: Voditelj ljudske šole ima pravico do stanovanja z dvema sobama, s postranskimi prostori, če ne — stanarina: v Gorici po 600, 500, 400 K, v drugih okrajih 60 % od tega.

Začasni učitelji in učiteljice dobijo po 800 K in odškodnino za stanovanje. Po izpričevalu usposobljenosti pridejo v III. razred.

Petletnine: Po preteku 5 let po usposobljenosti dobi petletnino, 10 % poviška plače, in tako dalje do poviška za šesto petletje.

Službena doba je določena na 40 let.

Opravnina znaša vodit. ljud. šol po 100, 150, 200, 300 kron, če ima šola en, dva, tri ali 4 razrede.

Šolski potrošek za Gorico pride v občinski proračun, v okrajih se dobi z dokladami na izravne davke, z dokladami do 20 % na užitnino vina, moška in mesa ter z davščino 1 K 70 v od hehtolitra potočnega piva.

Če dobi zakon sankcijo, stopi v veljavo 3 mesece potem.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom,

Promet do konca oktobra 1904 K 3579-52.

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

Vprašanje. »Učiteljski Tovariš« prinaša ukaze šolskih oblasti ter tudi nekatere razpise učiteljskih služb v nemščini. Ali se to strinja z enakopravnostjo slovenskega jezika in z individualnostjo našega naroda?

Hajduk, učitelj.

Odgovor: Ne, to škoduje veljavi našega jezika ter nasprotuje narodovi individualnosti, in sicer:

1.) Priobčevanje ukazov v nemščini zbuja v čitateljih, osobito v mlajših, krive nazore, da je ukaz veljaven in merodajen le v nemščini in da sploh ne veljajo prevodi v slovenščini. Neštevilnokrat sem se v življenju srečaval s tovariši, ki so takoj, če je nanesa slovenska govorica na tolmačenje zakonov, oziroma ukazov, začeli dotične določbe narekovati nemški, kakor da bi hoteli z nemškim citatom svoje tolmačenje podkrepiti bolj neovrgljivo kakor s slovenskim. Ti krivi nazori so se jim polagoma ustvarili s tem, da so čitali zakone in ukaze vselej le v nemščini, čeprav izhajajo državni in deželni zakoniki tudi v slovenskem jeziku. K vsemu temu se pridružijo še uradi s svojimi nemškimi dopisi in — — slovenski »Učiteljski Tovariš« s priobčevanjem nemških ukazov.

2.) To priobčevanje in čitanje samo nemških ukazov rodi v nas, ki smo itak s svojo srednješolsko vzgojo in podukom že napol ponemčeni, krivo misel, da naj s šolskimi oblastmi govorimo in dopisujemo le nemški. Na to svojo robsko lastnost smo se navadili ali prav za prav razvadili že tako, da se nam niti ne sanja, kako si na veselje vlade in birokratizma v praksi ustvarjamo korak za korakom nemški uradni jezik. To, česar nam ne more in si nam ne upa nobena tudi ne najbolj nemška vlada proglašiti službeno, si ustvarjamo sami. Značilen za naše nemškovanje je bil pred leti v državnem zboru govor nekega poslanca, ki je dejal: »V Avstriji ni treba ustvarjati zakona, ki bi proglašal nemščino za državni jezik, saj vsi uradi in tudi v navadnem življenju skoro vsi stanovi rabijo nemščino, ki se uveljavlja s tem sama ob sebi za državni jezik. Ustvarjati tak zakon bi bilo ravno tako smešno, kakor če bi hoteli postaviti Dunajčani pri svojem Dunavskem mostu kazalo: »Tu-le mora teči Dunav proti vzhodu!«

3.) A tudi za vsakdanje življenje ima ta škodljiva razvada slabe posledice. Kako mučno je za prosvetljenega narodjaka, če mora poslušati afektovano tovarišico, ki pači svojo lepo slovensko govorico z nemškimi reki, pregovori, prilikami i. t. d., kakor da bi moral olikani Slovenec vedno segati po nemščini, če hoče predočiti svojo trditev v poetični podobi. In vendar imamo tudi v slovenščini enako lepe pregovore, verze i. t. d. In če opozoriš lepo govornico na bogastvo in lepoto naših rekov, te bo zmagonosno razorožila: »Če prinaša naš učitejski list vmes nemške citate in ukaze, se tudi meni ne morejo šteti v zlo!«

Individualnost narodova je med drugim tudi v tem, da rabi narod povsod, v vseh uradih, šolah, navadnem življenju, v knjigah in časopisih svoj jezik in da ga krasi s poetičnimi podobami, ki so vzete iz svojega, a ne iz tujega jezika.

4.) Vse to velja tudi o razpisih služb v »Uč. Tovarišu«. Iz izkušnje vem, da se mlajše učiteljstvo, v čigar značaj še ni začrtala odločnost svojega »Tako in nič drugače!«, ravna

v svojih kompetencah po nemškem jeziku, ki je v njem razpisana služba. Ono namreč sklepa krivo iz nemškega razpisa na okolnost, da mora tudi prošja za službo biti pisana v nemškem jeziku. S tem začne učitelj že kot izprašan kandidat obračati plašč po vetru. Da vpliva to v narodnem oziru škodljivo na nadaljni razvoj njegovega značaja, se ne da tajiti.

V zdravljenje teh bolnih naših razmer priporočam ta-le radikalna zdravila.

1.) »Učit. Tovariš« naj odslej ukaze, naredbe itd. ne priobčuje v nemščini, temveč izključno le v slovenščini. Dokler ne dosežemo pri deželnem šolskem svetu kranjskem rabe slovenščine, dotlej naj skrbi uredništvo samo za dobre prevode. Priobčevanje ukazov v dobrem slovenskem prevodu pospešuje jezikovno znanje tudi med birokrati in nasprotniki slovenskega uradovanja. Pri zelenih mizah kujejo nemške koncepte, da ustvarijo iz njih ukaz, katerega potem v »Uč. Tovarišu« v slovenskem prevodu čitajo. (Glej razsodbo upravnega sodišča in ukaz deželnega šolskega sveta štajerskega v XXII. receptu »Pisarne«.) Prej se jim je dozdevala le nemščina sposobna za jedrnato izraževanje ukaza. Kdo bi mislil, da tudi slovenščina teče spretno in gladko! Kako je ona bogata v izrazih in lepa v zlogu! Tako spoznava uradništvo bogastvo in lepoto našega jezika, uvideva svojo nevednost in se ne more več odtegovati prepričanju, da slovenski jezik ni nič manj sposoben za vladanje učiteljstva in šole, nego nemški.

2.) Vsaka prihodnja okrajna in deželna učiteljska skupščina naj zahteva, opiraje se na člen XIX. državnega temeljnega zakona z dne 21. grudna 1867. leta, drž. zak. št. 142., izdajanje naredb in ukazov v slovenskem jeziku. Enake zahteve naj stavijo zastopniki učiteljstva v deželnem in okrajnih šolskih svetih. Takih zahtev ne sme učiteljem nihče šteti v zlo, ker ustrezajo zakonitim določbam in načelu pravičnosti, ter jih tudi ne smejo odbijati, sicer bi kršili zgoraj om. iženi temeljni državni zakon.

3.) Okrajna učiteljska društva ter uradne okrajne učiteljske skupščine naj zahtevajo od zastopnikov učiteljstva v okrajnih šolskih svetih, da stavijo pri seji predlog, da se morajo razpisi učiteljskih služb razglaševati le v slovenskih listih in le v slovenskem jeziku. Ako morebiti nimamo zastopnikov, ki bi se upali take zakonite predloge staviti, bi bilo to žalostno spričevalo o našem narodnostnem uboštvu ter bi bilo nujno potrebno, da bi se oni v svoji revni zavednosti zatekli vsaj za plašč katerega člana okrajnega šolskega sveta. Uradni razpisi služb v »Uč. Tov.« v nemščini, tožijo dotični okrajni šolski svet javnosti, da se ne zaveda niti svojih pravic niti svojih dolžnosti ter da prepušča sam sebe in usodo slovenskega jezika na milost in nemilost vladnemu uradniku.

Priporočeno ravnanje utemeljujem s trditvijo, da smo dolžni postaviti svojo narodovo individualnost v ospredje ter pridobivati v učiteljskem in šolskem področju svojemu jeziku v zakonu zajamčeno veljavo in enakopravnost. Kdor še dvomi o tej potrebi, njemu stavim ta-le vprašanja:

a) Ali ni učiteljstvo eminenten činitelj naroda? b) Ali ni torej ono dolžno, v svojem delokrogu eminentno zavzemati se za pravice narodovega jezika? c) Ali pozna kdo kompetentnejšega činitelja v učiteljskih in šolskih zadevah nego je učiteljstvo samo? Ali nam bodo morda odvetniki preskrbeli veljavo našega jezika pri šol. oblastvih? Ali smatrate morda naše oblasti za gospodarje učiteljstva in šole

Ali ni narod naš gospodar? Ministrstvo, deželni, okrajni in krajni šolski sveti so le izvrševalne oblasti tega, kar veleva zakon! Če torej mi zahtevamo za svoj jezik zakonito veljavo v šolskih zadevah, nam jo morajo oblasti dati brezpogojno.

Saj pravi člen XIX. državnega temeljnega zakona z dne 21. grudna 1867. leta, drž. zakonik št. 142.: »Vsa narodna plemena v državi so enakopravna in vsak narod ima nekršljivo pravico, svojo narodnost in svoj jezik čuvati in gojiti.

Enakopravnost vseh jezikov, ki so v deželi v navedeni, se od države priznava v šoli, v uradu in javnem življenju.

V deželah, v katerih stanuje več narodnih plemen, naj bodo javni učni zavoditako urejeni, da se vsakemu teh plemen dado vsi potrebni pomočki za izomiko v svojem jeziku, a da se ne bo nihče silil, naučiti se katerega drugega deželnega jezika.

Na Štajerskem so sicer redki okraji, a so vendar, ki v njih dopisuje mnogo šolskih vodstev z okrajnim šolskim svetom v slovenščini. In ni ga glavarja niti nadzornika, ki bi se drznil to zavednost kritizovati. A velika večina slovenskega učiteljstva uraduje nemški. Šolske kronike, konferenčni zapisniki, zamude, referati za okrajno uč. skupščino, priprava za poduk, šolski uradni spisi itd. — vse nemško! Pa tudi na Kranjskem je še ponekod tako! In ti tovariši se hočejo šteti med Slovence? Dejanja njihova jim ne dajejo pravice do tega lepega imena. Razum in srce nam veleva, da tako ne smemo več ravnati, da ne smemo več hoditi po potu nemškega robstva temveč, da moramo kreniti na samostalno pot narodove individualnosti!

»Učiteljski Tovariš« naj torej kot naš zastavonoselj izvrže iz sebe vse, kar ni našega. Mračnjaki, nazadnjaki, mlačneži in nasprotniki bodo morda rekli, da sovražimo nemščino. Ne! Obratno je res. Mi ljubimo svoj jezik nad vse jezike na svetu; zato mu dajemo povsod prednost, er nikakor ne dovoljujemo, da bi nam tujščina, ki je pri nas slučajno nemščina, oziroma italijanščina, razjedala in razkvašala veljavo našega jezika in narodove individualnosti. Mi se hočemo iz sramotnih spon tujega duševnega robstva osamosvojiti ter postati duševno svoboden činitelj svojega naroda! To se vendar ne pravi drugih sovražiti, s tem ni našim sosedom ničesar odvzeto, temveč mi damo njim, kar je njihovega, a sebi vzamemo, kar je našega! Nemcem nemški, Italijanom italijanski, a Slovencem slovenski jezik!

Dohtar Rov an.

Opomba uredništva: Ker vemo, da je dobro, pomesti najprej pred svojim pragom, zato priobčujemo brez obotavljanja gorenji članek, ki nam bere zaslužene levitel. Naši naročniki in sotrudniki imajo pravico, kritikovati ravnaje uredništva, ki ni nič drugega nego izvršujoči činitelj zahtev in ukrepov tistih, ki so mu poverili ta posel. Sicer bi lahko dotična mesta črtali in ne priobčili kritike o sebi, vendar pa nismo tega storili, ker nam to brani naše liberalno prepričanje in ker se nečemo delati lepših nego smo v resnici. Nismo si sicer potresli temena s pepelom, vendar pa smo se bridko pokesali svojih grehov in torej storili prvi korak k popoljšanju! — Zakaj smo priobčevali doslej ukaze in odredbe šolskih oblastev, oziroma razpise učiteljskih služb v originalu, ki smo si jih morali dostikrat prisvojiti po ovin-kih in z velikimi težavami, to je — in ni dolgo temu! —

povedal »Slovenski Narod«, ne da bi ga v to pooblastili ali mu pomagali s podatki, nego samo zaraditega, ker je pojmlil naš manever. Bilo je to ob priliki, ko nas je zuhljal »Slovenec« ravno zaradi tega greha, ki danes po njem ne-ustmiljeno udriha naš vrlji dohtar Rov an. Osramotiti smo hoteli s tem dotične šolske oblasti, saj je tudi v resnici sramotno, ako n. pr. kranjski in radov- ljiški okr. šol. svet razpisujeta službe v nem- škem jeziku, ko jih recimo — celjski ne! Zato nam vrlji gospod dohtar Rov an, dovolite toliko radodarnosti, da odstopimo nekaj udarcev imenovanima šol. oblastvoma in vsem neimenovanim dokazovalcem absolutne veljave — nemškega uradnega jezika!

Potrudili se bomo nadalje, da se navdušimo ob pedant- nosti najstrožjih puristov, dasi je to ubogemu šolskemu po- litičarju dostikrat jako sitno, ko mora biti hitro gotov s svojim delom in je treba n. pr. gospodu s Kamna odgo- varjati zdaj z nemškimi, zdaj zopet s francoskimi citati, ameriškim humoristom pa parirati celo z angleščino, ko nam groze njih jezuitski rapirji!

Verjemite nam, da imamo z listom mnogo dela in da nismo čisto nič navdušeni za prevajanje — uradne nem- ščine. Dasi smo prelistali nekaj nemških slovnice in tudi drugih — ne samo edinozveličalnih metodiških! — zlasti modernih znanstvenih in leposlovnih knjig, ki so nekatere pisane v čudovito krasnem jeziku in slogu (n. pr. Nietzsche, Bölsche, Jerusalem, Bodenstedt, Sudermann itd.) pridemo časih v zadrego ob taki delfiški nemščini. Vkljub temu bomo izkušali odslej ustrezati tej novi svoji nalogi, čeprav ne bo našim prevodom toliko verjeti kakor c. kr., t. j. uradnim. Ako je resničen rek, da besede mičejo, a zgledi vlečejo, potem bodo začeli izpolnjevati tudi vsi slovenski učitelji in vse slovenske učiteljice svojo sveto narodno dolžnost. Z uradi pa naj obračunajo tisti, ki so poklicani v to. »Uči- teljski Tovariš« ne more rešiti vsega Slovenstva!

Samo še to: Ako si mi damo kritikovati svoj nedo- statek, ne smejo tudi drugi vzeti kritike za zlo!

Kritikujoči glasovi.

Učiteljske plače in viri za izboljšanje.

»Slovenski Narod« je priobčil pod tem naslovom v svoji 259. št. ta-le članek:

Sedaj je po zaslugi klerikalnih poslancev vendar za- ključeno deželnozborsko zasedanje. Tako je z drugimi važ- nimi stvarmi srečno pokopano tudi povišanje učiteljskih plač. Nekateri optimisti so skrivnostno namigavali, da v tem za- sedanju namerava klerikalna stranka glede učiteljskih plač svoje postopanje izpremeniti v prid (!) učiteljstvu. Povod k temu so jim dali tam poleti spisani članki dvornega svetnika Šukljeta. Vest o zaključenju deželnega zbora je dotične opti- miste zadela kakor mrzel curek v poletni vročini. Nekaj učiteljev (tudi naprednih) je ob pričetku tistih člankov upalo, da bo nasvetoval Šuklje kaj res izvedljivega. Toda tiste tri točke, ki jih je navedel Šuklje kot glavno sredstvo, da se dobi denar, so bile prav nedolžne in jih je »Slov. Nar.« kot neizvedljive ovrgel z dokazi. Slednjič tudi, ako bi se do- tične točke dale izvesti, bi preteklo morda prej kakih 25 let, ko Šukljeta že več ne bo, da bi podaljšal rok še za 25 let. Zaraditega je učiteljstvo razvidelo, da je Šuklje učiteljstvu zidal gradove v oblake, čeravno stoji njegov na kamnu.

Učitelji si moramo to vedno ponavljati, da za nas ni vzeti denarja nikjer. Ako gre za puške in kanone, tedaj govorijo le o milijonih, ki jih morajo plačati davkoplačevalci. Takrat klerikalna stranka ne prireja shodov proti vladi in vojaštvu. Ako pa slabo plačano učiteljstvo prosi za nekaj povišanja, tedaj pa podivjajo vsi klerikalni voditelji in z gromečim glasom oznanjujejo ljudstvu po shodih, da hočejo liberalni poslanci povišati davke, da bodo plače zvišali učiteljem. In to hujskanje se prične očitno in javno po vseh župniščih. Tolstí župniki agitirajo proti plačam: »Poglejte tega ali tega nadučitelja! On ima nad 2000 K letne plače, jaz pa komaj nekaj nad 1000 K. Ali je treba, da se jim povišajo plače? Poglejte jih, kako se oblačijo gosposko sami, njih žene in otroci.« Pa ti ljudje, ki so v hujskanju nedosegljivi, znajo še bolj kričeče popisovati dobro plačo učiteljev. Seveda pritrjujejo nerazsodni ljudje takim govorom, in nekje na Gorenjskem je neki bajtar, ki je čul, da ima učitelj 1000 K letne plače, kar skakal in vpil: »Bog pomagaj, zato imamo take davke! Šole poderimo in učitelje spodimo delat!«

Take izbruhe je slišati od ljudi, ki vidijo duhovščino vsak dan, kako se masti in zaliva z vinom. Ne vidijo pa učitelja, da mora z majhno plačo živeti sebe, ženo in otroke, poleg tega si pa še kupovati razne izobraževalno strokovne knjige in časopise, delovati pri društvih, kjer so le stroški. Duhovnika brez družine, ki ima tisoče na kapitalu, pa ne vidijo. Slovenski kmet ne ve, da učitelji v kljub skromnemu življenju ne zapuščajo tisočakov, kakor se zgodi to domalega pri vsakem župniku. Ne vidijo učitelja, kako mu skrbi za preživljanje družine grene težavni poklic. Pa saj žalibog dobimo med klerikalnimi »izobraženci« ljudi, ki pravijo: »Le zadovoljni bodite, učitelji, da vam more dežela redno plačevati, da niste v skrbeh ob mesecu, da bi ne dobili plače!« Tako je! Še tega bi bilo treba, da bi nam še plačo neredno dajali, potem bi bilo res prijetno to učiteljsko življenje. Za nas in za šolo je denarja škoda, oziroma ga na Kranjskem ni dobiti. Ako pa škof napove novo zgradbo kakega samostana ali konvikta, tedaj ne manjka denarja. Nekaj stotisočev je hitro izžetih od ljudstva. Pa ljudstvo še ne pogine. Upelejo nove družbe in bratovščine, ki zanje plačujejo na leto redno tisoče in tisoče, pa vendar ni opaziti še nobene nevolje proti temu. Duhovniki dan za dnevom po drugih mogočih potih (n. pr. po testamentih) love tisočake, vendar to ni še malo hudo za ljudi. Vsako leto nabere veliko tisočev za papeža, (siromak ima sam komaj 120 milijonov) in jih pošljejo v Rim, vendar tega ne štejejo v škodo ljudstvu. Vsako leto po vseh cerkvah oznanjajo in poberejo po več »ofrov«, ki znašajo gotovo po več deset tisočev. Tudi to se še ne imenuje davek ubogemu ljudstvu. Od vseh teh stotisočev in stotisočev, ki jih plača samo preprosto ljudstvo, nima razen duhovščine nihče kake koristi, vendar se klerikalcem ne zde to previsoki davki. Le kadar se oglasi učiteljstvo za opravečeno povišanje plač, takrat zakrvavi vsi hirarhiji in vsem katoliškim poslancem srce in smili se jim ljudstvo, da ne puste zborovati v deželni zboru. Graščak Šuklje naj bi svoj finančni talent rajši porabil v to, da bi preračunal, koliko tisočev izgine vsako leto v tisto nenasitno bisago. Morda bi prišel do računskega zaključka, da stanejo duhovščina in njene priredbe kmeta petkrat toliko kakor vsi drugi davki. Iz svojega katoliškega prepričanja naj bi potem dokazal duhovčini, naj vsaj za nekaj tisočakov odneha in iste prepusti ljudstvu, da more potem vztrpeti zvišanje naklad v koristne

namene. Pa o tem načinu, da bi duhovščina s škofom vred prenehala molsti kmeta, se zdi nam in najbrže tudi Šukljetu — škoda pisati ali govoriti. Pač pa naj bi vlada, ki ji je tudi na tem, da bi se gmotno stanje ljudstva izboljšalo, storila že enkrat odločen korak in duhovništvu kot vsem drugim stanovom nakazala stalno plačo in potem prepovedala vsako drugo heračenje v cerkvi in zunaj cerkve. Tudi naj bi se uredilo cerkveno imetje tako, da bi ljudstvu koristilo. Vse korporacije morajo polagati natančne, s pobotnicami dokazane račune. Župni uradi pa, ki vodijo na leto stotisoče računov, niso nikomur odgovorni za njih resničnost. Koliko tisočev izgine v tisto znano bisago, kjer obleže brez vsake koristi. Uvedli naj bi že tudi človeško štolnino pri krstih, pogrebih, porokah itd., da ne bi dajali ljudje več sto kron za en pokop mrliča. Ako bi izvedli tu navedene izpremembe, bi dobili več stotisočev, ki bi jih porabili za druge koristnejše namene, kakor jih rabijo sedaj. In kako mrvico tega bi tudi porabili za šolstvo in učiteljstvo.

Zborovanja „Saveza hrv. učiteljskih društava.“

(Dalje.)

Jaz sem v tem vprašanju vestno meril korist pa škodo, a sem došel do povsem nasprotnih rezultatov kakor dr. Cenkić ter sem našel, da nerazdeljeni peturni šolski pouk donša jako malo korist, toda veliko škodo vsem narodom, ki imajo kratek šolski obisk.

Nato je govornik razkazoval in razlagal na tabli narisano grafikon, ki ga naš list iz tehničnih ozirov ne more priobčiti, pač pa ga oni, ki se zanj zanima, dobi v »Napredku« št. 36.

Iz grafikona je razvidno marsikaj zanimivega v prilogi razdeljenega časa poučevanja.

Otrok v nižji ljudski šoli na Hrvaškem dobiva po zakonu od l. 1895. v razdeljenem času poučevanja brez odmora v I. razredu 640 ur; v II. razredu 720 ur; v III. razredu 760 ur; v IV. razredu 880 ur in v V. razredu 880 ur šole; skupaj tedaj v petih letih 3880 ur. V nerazdeljenem šolskem času pa dobi otrok v I. razredu 740 ur; v II. razredu 820 ur; v III. razredu 860 ur; v IV. razredu 980 ur; v V. razredu 980 ur; skupaj tedaj v petih letih 4380 ur šole. To govori jasno in glasno, da z nerazdeljenim časom pouka, ki se zanj junaško bojuje moj prijatelj dr. Cenkić, izgubimo ravno 500 ur ali čez pol šolskega leta. Ta razlika dobitka, oziroma izgube se dobi tako, ker je namenjena v nerazdeljenem času pouka najmanj ena ura za odmor, t. j. 200 ur letno, medtem ko je v razdeljenem času pouka dovolj pol ure na dan, t. j. 100 ur letno itd.

Spoštovani moj protivnik svetuje tudi to, da se pri nerazdeljenem pouku zmanjšajo metodiške enote, ker bi po takem ostalo več časa za potrebne pavze. Z drugimi besedami, on dopušča, da se tako precej zmanjša ves poučni material za nižje ljudske šole in naš ljudski pouk, da se bavi samo s čitanjem, pisanjem, računstvom in veroukom, kakor je to nekaj bilo. Če bi hrvaško učiteljstvo to v principu sprejelo, tedaj bi dosledno pristalo na to, da se naši šoli odvzame vzgojni značaj, ter da potem ona postane zavod za mehanske spretnosti, kar mislim, da bi ne podpisal niti moj cenjeni protivnik, ker sem v dušo uverjen, da tudi njemu

leži na srcu kolikor možno intezivnejši odgoj našega naroda. (Tako je! Pritrjevanje!)

Misleč tedaj sigurno, da tudi moj protivnik želi na vsak način, naj se z nerazdeljenim časom pouka ne dirne v vzgojni uspeh naše današnje šole, hočem mu takoj, odpomoči z načinom, kako bi to moglo biti. Ako hočemo, da nadomestimo izgubo učnih ur, tedaj podaljšamo obisk šole na šest let, in to je povsem lahko, samo treba, da nastavimo še eno petino vsega današnjega učiteljstva, t. j. 500 novih učiteljskih oseb. Seveda bi to stalo naš siromašni deželni proračun prilično milijon kron, a takih milijonov je pri nas Hrvatih nekako malo, a najmanj bi tako vsoto žrtvoval narod edino zato, da si s tem pridobi poldnevni pouk.

A ker že govorimo o pomnožitvi učiteljskih oseb, tedaj mi dobrotljivo dopustite, da vam pokličem v spomin prekrasni in jako karakteristični govor predstojnika naše nauka g. A. Paviča v minuli saborski debati, kjer pravi, da je pri nas 322.274 šoloobveznih otrok, od katerih pa hodi v šolo 63.83%, a 36.17%, t. j. čez stotisoč naše bedne dečice, še čaka na blago luč ljudske prosvete. A da se tudi ti otroci ušolajo, treba po mišljenju g. predstojnika nauka še 1771 novih učiteljskih oseb, pri čem bi narastel broj učiteljev na 4028 in še više. Vzemimo k temu še mojo petino za šesto šolsko leto. t. j. 805 učiteljev, tedaj bi potrebovali ravno 4833 učiteljskih oseb, a mi jih na žalost imamo danes samo 2457, pa so nam tudi te učiteljske osebe v bednem materialnem položaju in jadikujejo za kruhom, in to s popolnim pravom, kakor to vsak priznava in so to tudi odločno pripoznali v poslednjem saborskem zasedanju. (Tako je!)

(Dalje.)

Društveni vestnik.

Štajersko.

Učiteljskega društva za ptujski okraj p. n. člani in članice se vljudno opozarjajo na zborovanje v četrtek dne 1. decembra 1904. ob pol 11. uri v šoli ptujske okolice. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Došli dopisi. 3. Vplačevanje letnine. 4. Iz šolske prakse raznih učnih predmetov, govori J. Kaukler. 5. Nasveti. Odbor.

Okrajno učiteljsko društvo v Ormožu zboruje dne 1. dec. t. l. v ormoški slovenski šoli. Začetek ob 10. uri predpoldne. Vzpored: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. Blagajnikovo poročilo o dohodkih in stroških učit. koncerta. 4. Podavanje. 5. Nasveti in predlogi. — Opomba k točki 3: Da se more račun skleniti in čisti dohodek določiti, se prosijo vsi oni cenjeni tovariši in vse one cenjene tovarišice, ki so imeli o priliki pevskih vaj kake stroške in jih žele dobiti povrnjene, da naznanijo to blagajniku g. Rajšpu pismeno ali na dan zborovanja ustmeno. Odbor.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je zborovalo takoj po odkritju Šumljakovega nadgrobnege spomenika*) v gotoveljski šoli. G. predsednik A. Gradišnik se še enkrat spomni žalostnega povoda, ki nas je privedel v Gotovlje, ter pozdravi navzoče, zlasti pa goste gospo Kačevo, tovariša Kramerja z Vranskega in g. Fr. Jošta, revizorja »Posojilnice« iz Celja. Z veseljem konstatuje, da se je število naših društvenikov zopet pomnožilo za štiri vrle društvenike, ki so: gospa Tilka Brinarjeva, gđc. Kalšek, g. Brinar Franc — vsi trije v Gotovljah, in g. Zager iz Celja. Vsi so bili z navdušenjem pozdravljeni. V imenu Gotovljanov pozdravi tovariš Brinar udeležence ter omeni, da si štejejo v veliko čast, sprejeti vrle slovenske bojevnike na domačih tleh. —

*) Glej naš dopis v zadnji številki!

Uredn.

O »Zavezinem« zborovanju se ni poročalo, ker so se itak čitala tozadevna obširna poročila v »Zavezinih« in drugih listih. O Šumljakovem spomeniku se omeni, da je istega izdelal naš narodni kamnoseški mojster Čamernik v Celju za ceno 200 K v občo zadovoljnost in razmeroma jako poceni, zakar mu bodi izrečena presrčna zahvala; tudi tov. Petriček kot varuh Šumljakovega sinčka se prav presrčno zahvaljuje vsem onim, ki so pripomogli k temu, da se je rajnemu tov. postavil časten spomenik.

Glede odprave III. plač. razreda omeni g. predsednik, da se je poklonilo celjsko učiteljstvo deželnemu poslancu dr. Hrašovcu, ter dokazalo, da so bili napadi nekega tovariša v »Domovini« na »Zavezo« spodnještajerskih učiteljev in učiteljic neosnovani.

Naravnost ogorčeni so bili društveniki zaradi napada poslanca dr. Linka, ki se je predrznil izustili trditev, da doseže slovensko učiteljstvo »minderwärtige Erfolge.« Soglasno se je sklenilo, da se okrca in ožigosa njegova trditev na primeren način v obliki resolucije, ki jo pošlje naša »Zaveza« »Bundovemu« glasilu in drugim slovenskim časopisom. Rešilo se je še več, deloma prav perečih šolskih zadev, kakor način novodobnega risanja, o hitrejši obravnavi šolskih zamud, o postopanju napram renitentnim staršem itd.

Po zborovanju smo se zbrali pri gosp. Malgaju, ki nam je postregel z izborna kuhinjo in izvrstno kapljico. Med krepkimi napitnicami in milodonečimi zvoki slovenske pesmi so nam minule bliskoma ure in le prehitro smo se morali posloviti ter raziti z iskreno željo, da se vidimo gotovo dne 8. grudna t. l. v Celju.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico je zborovalo dne 3. listopada v mariborski okoliški šoli. Število udeležencev je bilo takrat, žalibog, precej skromno. Pogrešali smo marsikoga, ki je bil sicer vesten obiskovalec naših zborovanj. Kako lepo in častno bi bilo za nas, ko bi se zbralo vse slovensko učiteljstvo mariborskega okraja okolo našega stanovskega ognjišča, stanovske organizacije ter nastopalo in delovalo složno v prid našemu stanu in šolil v združitvi je moč!

Tekom minulega poletja ima zabeležiti naše društvo nekatere izpremembe. Umril je dne 16. maja g. Fr. Šijanec, nadučitelj pri Sv. Jakobu v Slov. gor. Rajni je bil dolgoleten član društva in marljiv obiskovalec naših zborovanj. Preminil je mož plemenitega značaja, vobče priljubljen in od vseh spoštovan, kar je najbolje pokazal njegov sijajen pogreb. Blag mu spomin! Lahka mu zemljica! — Izstopil je iz našega društva g. Peter Pavlin, preselivši se kot nadučitelj k Sv. Jurju v Slov. gor. — Ta dan pa smo se z iskreno radostjo spominjali tudi staroste učiteljstva našega okraja, častnega člana našega društva, g. ravnatelja M. Nerata, ki obhaja letos štiridesetletnico svojega službovanja. Štirideset let plodonosnega delovanja na polju narodne prosvete! To je v našem težavnem, toliko požrtvovalnosti zahtevajočem stanu redek dogodek. S toliko večjim zadoščanjem lahko zre jubilat nazaj v svojo preteklost, zakaj seme, ki ga je sejal s trdom in naporom, je obrodilo stoteren sad. Za svoje štiridesetletno uspešno delovanje je dobil častno kolajno; naše društvo pa je sklenilo, da mu pošlje — ker je bil zadržan priti k zborovanju — po g. načelniku iskrene čestitke. Še na mnoga leta!*)

Med dopisi omenim dopis »Hranilnice in posojilnice Učiteljskega konvikta v Ljubljani«, s katerim vabi vodstvo tega zavoda naše društvo k pristopu. Uvažuje blagi namen omenjenega zavoda, je sklenilo društvo, da pristopi z enim deležem. Pozneje, ko se bodo blagajniške razmere nekoliko izboljšale, vzame tudi več deležev.

O 16. glavni skupščini »Zaveze« v Postojni je poročal g. Matija Lichtenwallner. Ker je o tem zborovanju prinesel »Učit. Tov.« obširno poročilo, zato se je omejil g. poročevalec samo na najvažnejše točke. Posebno je poudarjal, naj po močeh podpiramo »Učiteljski konvikt«. Prinesel je s seboj dve kolekti poštnih znamk, izmed katerih se je ena med zborovanjem skoro napolnila. Pri tej priložnosti je izrekel g. Lasbacher željo, naj bi se delovalo na to, da prispevajo za

*) Tej želji se pridružujemo tudi mi!

Uredn.

»Učiteljski konvikt« potom kolekt tudi druge osebe, ki niso učitelji. Se je z odobravanjem vzelo na znanje.

Nato je poročal načelnik, g. Avg. Požegar, o odborovi seji štajerskega »Lehrerbunda«, ki se je vršila 15. kimavca v Gradcu. Iz njegovega poročila povzamemo sledeče: G. Schreithofer kot upravnik Franc-Jozefove ustanove je izjavil, da se zaradi neugodnega denarnega stanja ni moglo vsem prošnjam ugoditi; naznanil pa je obenem veselo vest, da je neka učiteljica testirala okolo 3000 K. Odbornika gg. Požegar in Slanc sta predlagala, naj se vodstvo te ustanove ozira tudi na Spodnje Štajersko. — Načelnik g. Killer je poročal o peticiji glede odprave III. plačilnega razreda. Dovolilo se je, tiskati 100 komadov peticij, ki se bodo oddale deželnozborskim poslancem. — Pritoževala sta se blagajnik »Lehrerbunda« in upravnik »Bundovega« organa o slabih razmerah in neredu glede pošiljanja članarine, oziroma naročnine. Da bo vladal v tem oziru odslej boljši red, zato se je sklenilo, da bo pošiljati od novega leta naprej članarino in naročnino eni in isti osebi. — Nadalje je nasvetoval g. Killer glede združitve vsega štajerskega učiteljstva sledeče: Slovensko štajersko učiteljstvo se združi v slovensko »Zvezo«, nemško učiteljstvo v nemški »Bund«. Slovenska »Zveza« in in nemški »Bund« se zopet združita v štajerski »Lehrerbund«, in sicer tako, da bo predsednik nemškega »Bunda« obenem predsednik štajerskega »Lehrerbunda«, a predsednik slovenske »Zveze« bo podpredsednik »Lehrerbunda«. Poslovni jezik pri skupnih posvetovanjih bodi nemški. Nemški »Bund« bo pristopil k nemškoavstrijskemu »Lehrerbundu«, slovenski »Zvezi« pa se da na prosto voljo, da pristopi, kjer hoče. — G. Monschein je opozarjal, da bodimo oprezni, ker hočejo »Bauernbündlerji« sedemletno šolsko obiskovanje. — G. Otter je opomnil, da se razpisujejo učiteljska mesta samo v »Pädagogische Zeitschrift«, a on si mora razpise za »Steir. Schul- u. Lehrer-Zeitung« šele izposlovati.

Temu temeljitemu poročilu g. Požegarja je sledil razgovor o obravnavah nemškoavstrijskega »Lehrerbunda« v Mariboru, specialno o govoru poslanca Schreiterja: »Die Aufgabe eines Lehrers an der deutschen Sprachgrenze«. Pri tem pretresovanju smo jasno razvideli, kako je nemškonacionalni poslanec nasprotoval sam sebi. Trditvi, ki jo je pribil v tem trenutku s svojim velikodušnim žrebljem, je s sledečimi besedami takoj zopet sam izpodbil tla. Vse njegove teze so obvisle na tak način v zraku, kjer so še zdaj izpostavljene vsem vretnskim nezgodam. — Heil! — Ta-le gospod državni poslanec pač menda še ne ve, da imamo vsi učitelji povsod isto nalogo. Pri tako zanimivih razgovorih je po bliskovo potekel čas, prav kakor pravi Vergil: »Fugit irreparabile tempus«. Po zaužiti duševni hrani nam je šla izvrstno v slast tudi telesna. Razšli smo se — do prihodnjega snidenja prvi četrtek po novem letu. Takrat pričakuje obilnejše, da ne rečem polnoštevilne udeležbe Vaš

poročevalec.

Književnost in umetnost.

Zabavna knjižnica za slovensko mladino. Urejuje in izdaja Anton Kosi, učitelj v Središču. XII. zvezek. V lastni zalogi. Cena 30 h. — Kakor smo priporočali že vse druge zvezke tega književnega podjetja, tako priporočamo tudi ta zvezek, ki je bogat poučnega, zabavnega in leposlovnega gradiva. Naša mladinska književnost je jako beraška, zato se prav od srca razveselimo, ako nam pride v roke lepa knjižica, ki je namenjena slovenski mladini. — Prosimo, da uvažujejo naši čitatelji tudi ta-le izdajateljev oglas: Moj v zadnjem zvezku na ovitku priobčeni poziv na naročbo drugega natiska »Zabavne knjižnice« ni imel povoljnega uspeha, zakaj število oglašencev za novo izdajo mojega zbornika ni doseglo 200. Ker pa sem povzel iz raznih vprašanj, ki so mi došla od mnogih strani zastran »Zabavne knjižnice«, da mnogo p. n. naročnikov dotičnega poziva v 11. zvezku »Zabavne knjižnice« niti čitalo ni, zato javljam vsem onim p. n. naročnikom, zlasti pa knjižničarjem ljudskošolskih in ljudskih knjižnic, ki me vprašujejo, kateri zvezki »Zabavne

knjižnice« so še na razpolago — na tem mestu še enkrat, da so mi razen zvezkov 9, 10 in 11 že vsi snopiči pošli. Podpisane pa je pripravljen prirediti — ako se oglasi vsaj 200 naročnikov — novo, popravljeno izdajo prvih devet zvezkov svojega mladinskega zbornika in sicer tako, da bo združenih 9 zvezkov v tri snopiče (I. = 1., 2. in 3. zvezek; II. = 4., 5. in 6. zvezek; III. = 7., 8. in 9. zvezek), ki bi potem v vezani zunanji opravi zagledali beli dan. Cena posameznim vezanim trojnatim zvezkom bi bila približno 1-10 K.

V. pl. Haardtov zemljepisni atlas za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom, priredil prof. Fr. Orožen. Izdanje I. za Štajersko in Koroško v 7 zemljevidih. Cena 60 h. Posamezni zemljevidi 16 h.

V. pl. Haardtov zemljepisni atlas za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom, priredil prof. Fr. Orožen. Izdanje II. za Štajersko in Koroško s 14 zemljevidi in listom, razlagajočim 1. zemljevid. Cena 1 K 40 h. Posamezni zemljevidi 16 h. — Naš marljivi zgodovinar in geograf g. prof. Fr. Orožen si je pridobil s slovenskim izdanjem imenovanih zemljepisnih atlantov veliko zaslugo, to že zaradi tega, ker je s tem izpolnjena dolgo gojena želja slovenskega učiteljstva. Zato se nadajamo, da bosta oba atlanta našla kmalu splošno uporabo. Tisk zemljevidov, izvedenih lepo in natančno, je jasen in razločen, posebne važnosti se nam zdi števil. v 2. izdanju, kjer so strokovnjaško in pregledno pojasnjeni važnejši temeljni pojmi v razumevanje zemljevidov. Oba atlanta je natisnil in založil Ed. Hölzel na Dunaju (IV/2, Luisengasse Nr. 5). — Obema — Hölzlu in prof. Orožnu — gre najlepša pohvala. — Atlanta je odobrilo v splošno rabo naučno ministrstvo z odlokom z dne 17. oktobra 1904, števil. 34471.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Gdč. Marica Garbeis, učiteljica v Trzišču na Dolenjskem, nabrala v veseli družbi 40 K. Nepričakovano dar 10 K dne 4. vinotoka.

Učiteljski dobrotniki. G. Ivan Resman, načelnik železnične postaje v p., slovenski pisatelj i. dr. v Ljubljani, 40 K; g. Fran Kollmann, predsednik »Mestne hranilnice« trgovec in posestnik v Ljubljani, 20 K; g. Josip Turk, trgovec, posestnik in občinski svetovalec v Ljubljani, 20 K; Vesela družba na Martinov večer zložila v restavraciji pri »Lloydu« 60 K; k tej svoti je prispeval g. Ivan Škrjanec, hišni posestnik in občinski svetovalec v Ljubljani, 20 K in g. Ivan Vernik, trgovski potnik pa 10 K. Gosp. Fran Mali, tovarnar, hišni posestnik in občinski svetovalec v Ljubljani, 30 K; g. Dragotin Česnik, nadučitelj, posestnik in župan v Knežaku na Pivki, 20 K; g. dr. Fran Kogoj, zdravnik na Jesenicah 2 K; g. Josip Klanjšček, župan v Št. Ferjanu pri Gorici 2 K. — Živeli učiteljski dobrotniki! Bog plati!

Čekovni promet učiteljskega konvikta. (Letnina za leto 1904).

Vse, kar misli, zdravo sodi —
podpiratelj zgradbi bodi;
saj 2 kroni za »konvikt«
te ne spravi v »konflikt.«
Rajši pusti mi »Rostbeaf«
ti svetuje Agul Ref.

Po 2 K letnine za tekoče leto so plačali: g. A. Valentič, nadučitelj v. p. na Opčini; Štefan Ferluga, nadučitelj na Opčini; gdč. Josipina Piščanc, učiteljica na Opčini; gdč. Logar Milka, učiteljica na Opčini; gdč. M. Furlan, učiteljica na Opčini; g. Josip Ažman, nadučitelj na Breznici; gdč. Lota Domianovič, učiteljica na Breznici; g. Ivan Pokora, nadučitelj v Horjulu; g. Fortunat Lužar, nadučitelj v Izlakah; g. Henrik Klavara, šolski voditelj v Št. Ferjanu pri Gorici; g. Ivan Šemrl, nadučitelj v Leseah; g. Mijo Žagar, nadučitelj v Klancu (Istra); gdč. Kat. Podgornik, učiteljica v Klancu; g. Viljem Gebauer, nadučitelj v Šmihelu; g. Fran Jordan, nadučitelj v Ihanu; gdč. Roza Merva, učiteljica v Ihanu; g. Ivan Tomažič, nad-

učitelj v Tinjah; gđc. Gabriela Fizolič, učiteljica v Tinjah; g. Anton Mušič, učitelj v Plaveh; g. Anton Možina, učitelj v Brjih pri Rihemberku; g. Fran Strgar, učitelj v Desklah; g. Fran Križman, nadučitelj v Šempasu; gđc. C. Fajgelj, učiteljica v Šempasu; g. Adolf Peršič, učitelj v Voglanjih; g. Štefan Debenjak, nadučitelj v Materiji; g. Maks Kuntih, učitelj v Gorenjem polju; g. Radoslav Knaflič, nadučitelj na Gorici (Štajersko); g. Šimon Punčah, nadučitelj v Šmariji; g. Janko Kavš, nadučitelj v Šmarjah; g. Henrik Legiša, učitelj v Gabrovici; g. Fran Jereb, nadučitelj na Ospem (Istra); gđc. Erna Thaller, učiteljica na Ospem; g. Andrej Golob, nadučitelj pri Sv. Marjeti na Dravskem polju; gđc. Terezija Schmidlechner, učiteljica pri Sv. Marjeti na Dravskem polju. V zadnji številki naznanjenih 8 K iz Žalca so plačali: g. Anton Petriček, nadučitelj v Žalcu, 2 K; g. Fran Pristovšek, učitelj v Žalcu, 2 K; g. Rajko Vrečer, učitelj v Žalcu, 2 K; gđc. Terezija Kordisch, učiteljica v Žalcu, 2 K; g. Anton Fakin, nadučitelj pod Repentabrom; gđc. Ivanka Lozej, učiteljica pod Repentabrom.

Na več vprašanj odgovarjamo, da smo poštne položnice poslali vsem šolskim vodstvom na Kranjskem, Spod. Štajerskem in Primorskem. Če dotični nadučitelj vsled nebrižnosti ali komoditete ne mara pobrati letnine pri svojih tovariših, naj pa to stori kak učitelj ali učiteljica dotične šole.

Kolekta poštnih znamk za učiteljski konvikt. Kolekta št. 4 iz Celja in okolice; iz vranskega okraja kolekti št. 41 in 42 z opazko, da se je učiteljstvo vranskega okraja pridružilo celjski kolekti št. 4; iz brežiškega okraja kolekti št. 50 in 51; iz kamniškega okraja kolekta št. 44; iz ljubljanske okolice kolekta št. 54.

Zadnje dni je razposlal blagajnik v vsaki okraj na Kranjskem po 2 novi kolekti. Prejele so jih: gđc. Josipina Primožič, učiteljica v Črnomlju, za črnomljski okraj; gđc. Jamšek Marjana, učiteljica v Domžalah, za kamniški okraj; gđc. Clarici Ernestina, nadučiteljica v Kočevju, za kočevski okraj; gđc. Janja Miklavčič, učiteljica v Kranju za kranjski okraj; gospdč. Marija Gasperin, učiteljica v Kostanjevici, za krški okraj; gđc. Schott Josipina, učiteljica v Litiji, za litijski okraj; gđc. Moos Ana, učiteljica v Šiški, za ljubljansko okolico; gđc. Benedek Marija, učiteljica v Planini, za logaški okraj; gđc. Clarici Marija, nadučiteljica v Novem mestu, za novo-meški okraj; gđc. Bizajl Bibijana, učiteljica v Trnovem in g. I. Engelman, nadučitelj v Trnju, za postojnski okraj; gđc. Mihaela Razingar, učiteljica v Radovljici, za radovljiški okraj. — Te dni se bodo razposlale nove kolekte v vse okraje na Primorskem.

Kolekte naj se pridno pošiljajo naprej. Čas je zlato!

J. Dimnik, blagajnik.

Za učiteljski konvikt. Združeni tamburaški zbori od Sv. Barbare v Halozah, Hadinje in Ptuja prirede dne 8. decembra 1904. na dan Prečistega spočetja Marije Device v dvoranah »Narodnega doma« v Ptuju skupen koncert s tamburanjem in petjem pod znanim spretnim vodstvom g. učitelja in kapelnika Vinko Šerona. Spričo dobrodelnega namena se usojamo že zdaj opozoriti p. n. slovensko občinstvo ptujskega in sosednih okrajev na ta izreden večer z veleznimivim programom. Izšla bodo pravočasno posebna vabila.

Prezirajo nas! Glede te notice v zadnji številki smo prejeli od merodajne osebe to-le pojasnilo: Jubilarju dr. Bleiweisu so napravila častni večer le ona narodna društva in one korporacije, pri katerih je bil mnogo let ali je pa še intenzivno delaven bodisi kot ustanovnik, predsednik, častni član, odbornik itd. To se je v posebni notici, ki je bila objavljena v vseh treh ljubljanskih dnevnikih, izrecno naglašalo. Tiskana vabila so se na vodstva in odbore pravkar omenjenih društev in korporacij razposlala, da jih le-ti razdele med svoje člane. Pristop k častnem večeru se ni nikomur zabranjeval in je bilo na vabilih čitati, da je vstopnina prosta, kar so zopet vsi trije dnevnikarji objavili. Iz povedanega je torej jasno razvidno, da se ni nikogar preziralo. Sicer se pa

sme pričakovati, da ga ni v Ljubljani učitelja, ki bi ne bil član vsaj enega ali drugega izmed onih društev in korporacij, ki so jubilarju priredila častni večer.

Učiteljske premembe na Štajerskem. Izvolitev nadučitelja Josipa Mešička v Sevnici v ondotni okrajni šolski svet je potrjena. — Nadučitelj v Stoprcih pri Rogatcu je postal Anton Hren, dosedanji učitelj v Središču. — Stalna učiteljica v Majšperku je postala ondotna suplentinja Marija Osenjak. Nadučitelj na dvorazrednici v Zagorju je postal ondotni šolski vodja g. Ivan Hočevnar. Stalni so postali g. Anton Gaberc na svojem mestu v Žetalah, gđc. Ernestina Bradaška v Sromljah in gđc. Alojzija Colnarič od Sv. Florjana pri Rogatcu v Vržeju pri Ljutomeru. Poročiti se je dovolilo učiteljici gđc. Idi Stedry v Spod. Sv. Kongoti z ondotnim nadučiteljem g. Martinom Vodenikom in učiteljici gđc. Vinc. Blažek pri Vseh svetih z ondotnim učiteljem gosp. Andru. Epihom. — Štirirazrednica pri Sv. Ani na Krembergu se razširi v petrazrednico.

Prvo splošno uradniško društvo Avstrijske-ogrske monarhije na Dunaju (L. Wipplingerstrasse 25.) Upravni odbor je odločil tudi za šolsko leto 1904/5 v učne namene za učečo se mladino ubožnejših društvnikov lepo vsoto 37.000 K. Došlo je 731 prošenj. Od l. 1869. do l. 1903. je darovalo društvo v učne namene 512.595 K in nabralo učnega zaklada 570.000 K. Razpisani bodo tudi učni stipendiji, in sicer 3 po 250 K za šolajoče se hčere, 2 po 500 K in 2 po 600 K za šolajoče se sinove društvnikov, ki so brez sredstev. Prošnje je vlagati do 15. grudnia. — Vrhutega je oddati enkratno podporo 200 K iz »Cesarice in kraljice Elizabete spominske ustanove« ubožni, za delo nesposobni osiroteli hčeri društvenega člana. Prošnje do 1. grudnia. Podpora izplača društvo 24. grudnia.

Izkušnja učne usposobljenosti pred izpraševalno komisijo v Ljubljani. Oglasilo se je 54 kandidatov in kandidatkinj. Usposobljeni so: Za ljudske šole s slovenskim in nemškim poučnim jezikom kandidatkinje: M. Črčkova iz Cadrama, Antonija Gostlova, pom. učiteljica v Lichtenurničinem sirotišču v Ljubljani, Frančiška Grumova, pom. učiteljica ravnotam, Ema Hrovatinova iz Št. Janža na Dravskem polju, Karolina Končinova, pom. učiteljica v Lichtenurničinem sirotišču v Ljubljani, Marija Krallova iz Nadanjega sela, Marija Levčeva iz Kolovrata, Marija Matkova iz Sromelj, Ljudmila Mazgonova iz Mengša, Marija Močnikova iz Žirov, Marija Potratova iz Podgorja (Slov. Gradec), Josipina Primožičeva iz Črnomlja, Marija Pucova iz Št. Janža (Šoštanj), Leopold. Rantova iz Hotedršice, Marija Ranzingerjeva iz Ljubljane, Ana Riegrova iz Nove Štife pri Ptuju, Avrelija Schittnigg iz Ljubljane, Ana Schulzova iz Ljubljane, Ida Stočkova od Sv. Marjete pri Ptuju, Gabrijela Šimenčeva iz Smartna na Paki, Mar. Uršičeva iz Godoviča, Vera Vencajzova iz Ljubljane (z odliko), Marija Windischerjeva z Dobrove in Ivana Zorčeva iz Hotiča; dalje kandidatje: Josip Ambrožič iz Bučke, Josip Brandt v Sv. Križu pri Ljutomeru, Josip Bizjak z Vranskega, Val. Clemente z Gore, Julij Čenčič z Senožeč, Vinko Engelman iz Trnja, Karel Gorišek iz Zatičine, Rafael Gostiša iz Idrije (z odliko), Franc Grum iz Vipave, Maks Hočevnar z Bizeljskega, Anton Kadunc iz Štrekljevca (z odliko), Jos. Korban iz Žetal, Fortunat Lampret iz Trnovega, Josip Lipovec iz Bukovja, Matija Pelko iz Zagorja, Matej Peterlin iz Studenca, Alojzij Petsche iz Trsta, Ludovik Potočnik iz Dobove, Josip Roš iz Dola pri Laškem, Andrej Skulj iz Tržišča, Martin Sotlar iz Kapele pri Brežicah, Anton Šeme iz Starega trga. — Za ljudske šole z nemškim učnim jezikom kandidatje: Karel Parr iz Trsta in Josip Sbaschnik iz Spod. Škrilja. Dopolnilno izkušnjo iz kat. veroznanstva je prestal Rudolf Kallan od Sv. Katarine pri Trbovljah, Marija Scheschargova z Viča pa izkušnjo iz telovadbe za ljudske in meščanske šole (z odliko). Dve kandidatkinji niste prišli k izkušnji, en kandidat in ena kandidatkinja sta pa bila reprobirana.

Redko slavje je praznoval dne 11. t. m. škofjeloški nadučitelj gosp. Francišek Pápa. Ta dan je poteklo 36 let,

odkar deluje na ljudskošolskem polju. Prva njegova služba je bila v Starem trgu pri Ložu, ki jo je nastopil 11. novembra 1868. V Kočevju je postal nadučitelj, odtam je šel v Metliko, iz Metlike pa 15. februarja 1884. l. v Škofjo Loko. In od tega časa deluje neprestano na tej šoli kot voditelj ljudske in obrtno-nadaljevalne šole v najlepšem soglasju s podrejenim mu učiteljstvom.

Jubilej. Dne 12. t. m. je minilo 25 let, odkar so otvorili prvo srednjo šolo v Bosni, namreč višjo gimnazijo v Sarajevem. Ko je bila gimnazija ustanovljena, se je vpisalo 37 učencev, danes pa jih šteje 675. Doslej je sprejelo na tej gimnaziji 238 abiturjentov izpričevalo zrelosti.

Iz deželnega šolskega sveta. Nadučiteljem v Dolskem je imenovan ondotni provizorični šolski vodja gosp. Ivan Zupan. Učitelj v Toplicah pri Zagorju g. Ivan Levstik je premeščen v Zagorje in prevzame začasno šolsko vodstvo. Stalno so nastavljeni na sedanjih svojih mestih gosp. Ivan Kocjančič v Srednji vasi v Bohinju, gosp. Friderik Praprotnik na Homcu in gdč. Zofija Grudner v Trbižu.

Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani, reg. zadruga z omejenim jamstvom. Našemu vabilu do društev so se odzvala sledeča društva tudi z večjimi deleži a 50 K:

- 1.) »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani.«
- 2.) »Jubilejna samopomoč.«
- 3.) »Narodna šola.«
- 4.) »Sl. učiteljsko društvo za kočevski okraj.«
- 5.) Društvo v pomoč učiteljem, njih vdovam in sirotam na Kranjskem.«
- 6.) »Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj.«

Tudi ostala društva prosimo, da se odzovejo našemu jim doposlanemu vabilu. Naše vabilo do učiteljstva, naj vplačuje svoje deleže skupno, je padlo na rodovitna tla. Dosedaj je že pet takih učiteljskih krogov, ki vpošiljajo svoje deležne vloge skupno na združno blagajno. Vivant sequentes!

Schulverein na delu. Iz Škednja na Primorskem nam poročajo, da je Schulverein že kupil tla za nemško šolo, ki jo mislijo tam ustanoviti. Najprej so se pogajali z nekim cikorijašem, ali niso se mogli pogoditi, potem pa so Schulvereinu prodali tla — Italijani! Morda menijo, da bo nemška šola škodovala le nam Slovencem in ne njim. Ravno narobe bo. Značajni naši možje bodo — kakor nam zatrjajo — bdeli, da ne dobe Nemci nobene naše duše. Pač pa izgube Italijani vse nemške otroke, ki so dosedaj obiskovali izključno le italijanske oddelke! Največja škoda bo torej na italijanski strani. Taki so torej tudi v drobnih kakor v veliki politiki — slepci. To naklonjenost pa so Nemci Italijanom že dobro izplačali v zadnjih dneh v Inomostu.

V Bukovini je sklenil deželni zbor, in sicer enoglasno, zakon, po katerem bodo plače učiteljstva enake XI, X, IX. in VIII. činovnemu razredu državnih uradnikov. To je unikum v vseh avstrijskih kronovinah! Tudi v naši »Zavezi« združeno učiteljstvo ne sme prej mirovati, preden ne dožene take edino pravične in primerne regulacije svojih plač! Čaka nas torej še ogromno dela, preden priborimo svojemu stanu to, kar mu gre!

Razpisana učiteljska služba. Na mešani dvorazredni ljudski šoli s slovenskim učnim jezikom v Spodnjih Škofijah, okraj koprski, je razpisano mesto nadučitelja drugega plačilnega reda. Prosilci morajo dokazati usposobljenje za nadomestovalno poučevanje veronauka. Pravilno opremljene prošnje je predložiti c. kr. okr. šolskemu svetu v Kopru do 30. t. m.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2317.

Kranjsko.

Na dvorazrednih ljudskih šolah na Bučki, Studencu in v Tržišču se razpisujejo s tem nadučiteljske službe in po eno učno mesto na štirirazrednici v Leskovcu in na dvorazrednici na Bučki v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potom vlagajo tu-sem do 4. decembra 1904. Tudi morajo prosilci, ki še niso

stalno namešчени v kranjski javni šolski službi, z državnnozdravniki izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 6. novembra 1904.

Št. 2328.

Na dvorazredni ljudski šoli v Št. Jakobu na Savi je stalno oddati učno mesto s postavnimi prejemki. Opremljene prošnje je poslati službenim potom tukajšnjemu uradu do 7. decembra.

Prosilci, ki niso še stalno namešчени na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, se imajo izkazati z izpričevalom državnega zdravnika, da so popolnoma fizično sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 4. novembra 1904.

Z. 1033.

Stajersko.

An der fünfklassigen, in der III. Ortsklasse stehenden Volksschule in Čadram kommen mit Ostern 1905 zwei Lehrstellen definitiv zur Besetzung.

Die ordnungsmässig belegten Kompetenzgesuche sind im vorgeschriebenen Dienstwege bis 15. Dezember 1904 beim Ortsschulrate in Čadram, Post Oplotnitz, einzubringen.

Hiezu wird bemerkt, dass männliche Lehrkräfte vom Ortsschulrate jährliche Wohnungsbeiträge zu 60 Kronen erhalten.

Bezirksschulrat Gonobitz am 2. November 1904.

Št. 1698.

Pod št. 1698 dne 26. vinotoka 1904 razglašen razpis po ene učiteljske, oziroma učiteljične službe na 5 razredni deški, oziroma dekliški šoli v Trbovljah-Vode se s pristavkom prekličiče, da se boste te dve službi pozneje enkrat razpisali.

Celje, dne 11. listopada 1904.

Št. 2504.

Primorsko.

V šolskem okraju sežanskem razpisujem ta-le mesta:

1. Učiteljsko-voditeljsko mesto na enorazrednicah v Kazljah, Kobljeglavi, Koprivi, Rodiku, Vojščici, Velikem dolu, Štjaku in Štomazu.

2. Službo učiteljice na dvorazrednici v Zgoniku.

3. Službo učitelja na petrazrednici v Komnu in v Sežani.

S službami pod navedenimi točkami so spojeni prejemki, ustanovljeni v deželnih zakonih od 15. oktobra 1896. l., zak. in uk. št. 30, in od dne 21. decembra 1901. l., zak. in uk. št. 44.

Prosilci, odnosno prosilke naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje tekom šestih tednov po oglasu tega razpisa v uradnem listu na c. kr. okrajni šolski svet.

C. kr. okrajni šolski svet Sežana, dne 28. oktobra 1904.

Predsednik: *Rebek.*

Zahtevajte

cenike

za po najnovjših predpisih izdelane

šolske zvezke

pri

Iv. Bonaču v Ljubljani.

Istotam se dobivajo tudi vse šolske potrebščine.

Ne zabite
„Učiteljskega konvikta!“

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—1/2 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok (in plačnik), zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštah znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 10 h za dopušiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:
A v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B » 18 » » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C » 24 » » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D » 38 » » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E » 46 » » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F » 60 » » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G » 70 » » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H » 85 » » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Zaloška cesta št. 5.

Knjiga prirode.

Spisal J. . . . n.

(Konec.)

»No, kam si se pa ti zamislil! Ali tebi ne velja ta večer?« S takimi besedami me vzdrami Breznik. Gaudeamus igitur . . . bibamus bonum vinum!« Tako nas izpodbuja dvakrat plačani tovariš. Jaz se pa opravičujem družbi, da sem sanjal o skorajšnji regulaciji, o krasnih vilah po rokoko-slogu, mogočnih gradovih s štirimi stolpi in čarobnih temnih grajskih gozdovih, ki jih oživljajo prekrasne deklice — vile s svojim milim petjem. Seveda: družba drage volje odpusti moji raztresenosti, želeč mi, naj bi vse to kmalu dosegel. Posebno deklic — vil mi gospodična Rozika ne zavida.

Breznik se vzravna, nalije prazne kozarce in s kozarcem v roki se zahvali družbi za nocojšnji sestanek, da mu je omogočeno osebno posloviti se od navzočih. Krepko trčimo in izpraznimo kozarce do dna. Najlepše pa sta zažvenketala kozarca naše dvojice, ki je, vedno prepirajoč se, najbolje zabavala našo družbo. In že se oglasi Rozika: »Da nam ne pozabite poslati sodčka!«

Tovariš Josip pa, ki je aranžiral ta večer, nas zagotavlja, da nam ne odide omenjeni sodček, naj velja, kar hoče. To bomo iztirjali. »In sicer,« dostavi tovarišica Ida, »ravno v tej gostilnici ga bomo izpili.«

»Dobro, dobro,« ji pritrdimo vsi. Breznik pa, da bi se izognil sitnemu odgovarjanju, začne modrovati o svoji knjigi prirode: »Quam magna et admirabilis est universa natura.« »Zopet knjiga prirode,« zabavlja Rozika. Breznik pa se obrne k nji in ji zavpije na uho: »Pulchritudinem magnae naturae admirari eamque ipsam amare debemus.« »Razumete, gospica?«

»E, tega ne potrebujem v gledališču,« se odreže tovarišica. Ida ji pomaga: »V šoli tudi ne.«

»Pri plesnem venčku tudi ne,« ji reče Breznik ter se ji nasmeje kar najbolj ljubeznivo, a meni se zdi, da proslavljam z večjim učinkom, če se poslužujem latinščine.«

Rozika ga porogljivo pristrže: »Vi in vaša latinščina iz konkordatske šole!«

Pri zadnjih Rozikinih besedah je Miško vstajal, češ, da je treba oditi. S tem je obrnil Breznikovo pozornost nase, tako da ni slišal zadnjega izraza. Breznik podpira tovariša v tem mnenju, rekoč: »Res je, iti morava! Miško ima ženo doma in deco. Ti ga pričakujejo.«

Rozika se nekam pomilovalno nasmeje, misleč si: »Jaz pa smem še ostati, svobodna sem.«

»Lahko noč!« in »finis coronat opus,« so bile zadnje besede Miškove in Breznikove. Izgubila sta se v temno noč. Tudi mi smo se odpravili, ko smo izpili še šentjanževca. Krenemo jo v nasprotno stran neba. Precej hladna okobrska noč nas je vzela v svoje okrilje. Spotoma smo poverili Josipu častno nalogo, naj skrbi, da dobomo iz Zelja sodček dolenjca.

Kaj pa »Življenje svetnikov?« Mojemu neutrudnemu poizvedovanju pri raznih tovariših se je zahvaliti, da se to poglavje otme pozabljivosti. Ta povest je sicer kratka, pa imponujoča. Tu jo imate: Kdo naj bi bil zamogel Breznikove učence prisiliti, da bi se preskrbeli s potrebnimi knjigami! A Breznik jo iztakne! Nekega lepega dne prevrne vse švedrave predale črvice šolske omare in posreči se mu, iz nje izvleči skoro pol stoletja staro, od moljev in knjižničnih ščipavcev razjedeno in prevrtano knjigo: Življenje svetnikov.

»Na, beri o sv. Fridolinu!« reče prvemu učencu. Druge dni pa so prišli na vrsto: sv. Dušan, sv. Srečko, sv. Zvonimir itd., itd. Razume se, da je vse to obravnaval strogo po formalnih stopnjah. Najhvaležnejša je bila pač 5. formalna stopnja — uporaba. Da so morale tu izostati slabosti nekaterih svetnikov, se razume samo ob sebi.

In tovariša Breznika ni več tukaj na Savju, tam v Zelju ga dobite, kjer srka slast zbujajoči dolenski cviček med svojimi novimi prijatelji. V prostih urah pa proučava nad vse priljubljeno knjigo prirode. V latinskih verzih proslavlja veliko prirodo. Odkrito povem: jako simpatična mi je njegova oseba. Omenjeni jesenski petek sem ga videl prvič in — Oče nebeški ve — morda tudi zadnjič. Rad se ga spominjam, in vesela se ga bo spominjala naša ostala družba, ko bomo pili na Poličevem njegov sodček dolenske kapljice. Torej, dragi Josip, spominjaj se sebi poverjene častne naloge: terjaj in izterjaj! Breznik pa bo toliko previden, da sodček odda takrat, kadar bo katoliška pratika kazala polno luno. Zimsko popoldne je kratko. Isti tovariš naj se tudi naroči na »Učit. Tovariša,« da se bo na lastne oči prepričal, da je v tem spisu nad tri četrtine resnice.

Kaže tedaj, da se bomo še enkrat sešli na Poličevem: Ida, Rozika, Miško, Josip in moja malenkost. Breznikovo spomin bomo pa času in kraju in večji ali manjši vsebini sodčka primerno proslavili. Ali do takrat bodo že minili medeni tedni v naši gostilnici na Poličevem. Pa to je za nas postranska stvar. »Še ga bomo!« bi rekel tovariš Rjavec. In če bo do takrat regulacija že reš — rešena — bolje, da molčim, da ne postanem slabe volje. Še ga bomo na Poličevem!

Preden končam, sem v prijetnem položaju povedati, da je pred nedavnim časom naš Josip poslal Brezniku razglednico s pomanjkljivo kostumovano Evo. Spodaj so bile zapísane pomenljive besede: Liber naturae apertus est.

Finis coronat opus.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrť leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Francišek Crnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatev naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne 6 K

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.